

Ireån 2026

Länsstyrelsen i Gotlands län 010-2239256 peter.landergren@lansstyrelsen.se

Ireån Region Gotland | HARO 118/117

Bild: Ireån 2018-08-03. Torbjörn Davidsson, Ekologgruppen

Projektområde

Ireån är ett av de viktigaste vattendragen i länet för havsöring. Den vandringsbara delen av ån sträcker sig från mynningen och cirka 1,5 kilometer upp till dammen som är ett vandringshinder. Havsöringen försöker ta sig förbi detta hinder men fallhöjden är för stor. Sträckan nedanför dammen hyser också Gotlands viktigaste bestånd av flodnejonöga.

Länsstyrelserna

Orsak till förstudien

Kraftproduktion vid Ire har en lång historia. Forsen och fallhöjden har sen tidigt 1600-tal utnyttjas för vattenkraft genom minst sju olika kvarnplatser på dess väg mot havet. Den sista uppförda kvarnen är Ihre Kvarn. Innan 1924 fanns en fördämning vid gångbron 30 m nedströms den befintliga dammvallen. År 1924 brast den gamla dammen och 1935 byggdes en ny upp på den aktuella platsen. Anläggningen i nuvarande utformning härstammar från 80-talet då renoveringsarbete genomfördes. Fördämningen skapar en dämnd åfåra uppströms anläggningen. Närmast dämmet har vattnet mer en karaktär av damm medan den längre uppströms smalnar av till en tydligare åfåra.

En kärnfråga innan en eventuell åtgärd vid dammen vidtas är att försöka få fram hur det såg ut på platsen innan kvarnar och dammar uppfördes. Det stora flertalet av öns åar på nordvästra kusten är korta och vandring uppströms hindras ofta av den så kallade klinten som utgör ett naturligt men definitivt vandringshinder.

Uppströms landsväg 149 är Ireån kanaliserad och omfattas av markavvattningsföretag. För att en åtgärd ska få effekt är det en viktigt fråga att kunna svara på om passerbarheten nere vid Ire kvarn alltid varit noll eller om det är skapat av människan och därför bör åtgärdas.

Åtgärder och aktiviteter

I arbetet ingår att via historiska eftersökningar få fram information om det varit ett naturligt vandringshinder eller ett som skapades på vattenkvarnarnas tid. I detta ingår även förankringsarbete med markägare och markavvattningsföretag samt om åtgärd ska göras framledes söka nödvändiga tillstånd.

Tidplan:

- 2026
  - Söka fram historiska dokument
  - Förankring med markägare och markavvattningsföretag

Planerad uppföljning

Ingen planerad uppföljning inom detta projekt.

I samverkan med

Extern samverkan kommer att ske med Sportfiskarna och berörda fastighetsägare. Intern samverkan kommer att ske med Naturvårdsenheten. Eventuellt kommer Sportfiskarna eller annan organisation att driva projektet eftersom länsstyrelsen i dagsläget inte har egen personal till detta.

Länkar

<https://www.lansstyrelsen.se/gotland/om-oss/vara-tjanster/publikationer/2019/atgardsutredning---reproduktionsomraden-och-fiskvag-i-ireans-vattensystem.html>